

Afrania, una esclava d'Ilerda

Fitxa tècnica:

Programa educatiu municipal "Educació a l'abast"

Nom: Afrania, una esclava d'Ilerda

Àmbit: Ciències Socials i cultura i llengua llatina

Afrania a: Curs: 1r i 2n. ESO

(La civilització romana/Els romans a Catalunya)

Afrania b: Curs: 4art ESO i 1r batxillerat humanitats

(crèdit sobre cultura i llengua llatina)

-El taller es realitza a l'edifici d'Albares, seu del magatzem i oficines de l'Arxiu d'Arqueologia (avinguda Fontanet, 26 La Bordeta)

-Telèfon de contacte: 973-700 345 (Isabel Gil, Xavier Payà)

-Adreça correu electrònic: vinearxiuarqueologic@paeria.es

-Activitat gratuïta

-Dies de realització: dilluns i dijous

-Durada de l'activitat: de 9/9,30 a 12. Fins a les 13 h. o tot el matí amb l'opció 3 inclosa

-Nombre d'alumnes: 30 alumnes com a màxim

Taller adreçat a alumnes d'Eso i Batxillerat on s'explica com era la ciutat romana d'Ilerda. L'objectiu principal del curs és que els alumnes puguin identificar en la ciutat actual l'antiga forma urbis d'Ilerda i el lloc on hi havia els principals edificis i espais descoberts en les excavacions arqueològiques d'aquests darrers anys.

En els grups d'humanitats de 4r d'ESO i Batxillerat la presentació teòrica del tema s'amplia amb un repàs de les fonts escrites clàssiques que ens parlen d'Ilerda (Titus Livi, César, Ovidi, etc.....). S'afegeix al coneixement arqueològic aquestes dades literàries, que per escasses i poc rellevants que siguin, permeten introduir i motivar als alumnes en la traducció de textos clàssics, una competència que forma part de contingut curricular del batxillerat d'humanitats.

Desenvolupament del taller:

El taller consta de tres activitats que es desenvolupen en tres espais diferenciats:

Espai 1: Afrania, una esclava d'Ilerda

Visualització d'un audiovisual on un arqueòleg de l'arxiu us explicarà qui va ser Afrania . Una esclava que va viure al segle II dC i que coneixia perfectament la història de la seva ciutat i els llocs on li va tocar viure fins al dia de la seva mort.

El desenvolupament de la presentació es dinàmic ja que alterna la part teòrica amb la pràctica. Durant la presentació es fan diverses parades per completar les fitxes relacionades amb les competències explicades.

- Les fitxes comunes als grups de 1r-2n d'ESO i 4a. ESO i 1r, 2n Batxillerat són les relacionades amb la identificació espacial de la ciutat i els edificis coneguts d'Ilerda en el plànol de la ciutat actual:

1-1 ESTRUCTURA URBANA D'ILERDA

QUANTES PORTES D'ENTRADA HAVIEN TINGUT ILERDA?

ORDRE LES REGIONS AMB EL NOM DE LES CIUTATS CAP A ON ES DIRIGEN LES VIES MARCADES EN COLORE?

ORDRE LES REGIONS AMB EL NOM DES DINS QUE DIFERENCIEN PER L'EST I EL OEST LA CIUTAT ROMANA.

QUEIN TIPUS D'ESTRUCTURA URBANA HI HAVIA AL INICI DEL PERÍODE D'ORIGEN DE LA ROMANA?

PER QUÈ?

QUANTES RECTANGLES OCCUPEN LA CIUTAT?

MARCA AMB RECTANGLES BLANCS EL TRACAT DEL CEMENTIRI I A QUIN TIPUS DE CEMENTIRI ACTUALS ES CORRESPON? EL SEU TRACAT?

MARCA AMB RECTANGLES NEGRES EL TRACAT DEL CADEDO.

RECONSTRUCCIÓ D'ILERDA SEGLE I-II DC.

Ilerda, centre de fabricació de ceràmica terra sigillata.

L'indústria de l'herència es desenvolupa a les zones més urbanes. Els dipòsits trobats, peces, fragments d'objectes completats de pastilles d'opacitat que s'usen moltíssims.

Al segon nivell, una planta de color vermell fosc o rosat, completa el conjunt de ceràmica. Aquesta planta és el resultat d'una tècnica molt sofisticada que consisteix a barrejar ceràmica amb altres materials orgànics, com el carbó, la fusta, el repús.

Per la seva gran capacitat, l'any 1998 es va iniciar el projecte de la planta que ha permès obtenir un conjunt de ceràmica que s'utilitzen pel país, es pot adaptar a moltes zones i zones de producció que s'obtenen en una gran quantitat (TPM 1).

Tipus:

El color vermell està relacionat amb la ceràmica sigillata que s'utilitza a la peça acabada i entre al fons. A 200 graus fregida es transforma en una peça en argila cremada.

La placa ceràmica està formada per tres parts que s'ajunten després de cada peça.

Es prepara un fons amb un gruix més gruixut que les zones laterals on s'utilitzen fins a 40-50 graus. La membra d'opacitat ha de tenir la mateixa gruix que el que s'utilitza en el fons.

La placa ceràmica està formada per tres parts que s'ajunten després de cada peça. Les parts laterals són més gruixudes que el fons.

La ciutat dels morts en època romana.

Quin nom rebia el cementiri de les ciutats romanes?

On estaven localitzats?

Localitza l'emplaçament en el dibuix d'Ilerda.

Es va construir a l'exterior de la ciutat. Segons la religió romana, els morts s'enterraven fora de les zones urbanes. Cada una de les parts de la ciutat tenia un cementiri de diferent orientació i estructura.

Així, el cementiri de la ciutat estava dividit en dues parts: el cementiri (1) i el cementiri (2) i, a més, el cementiri de la ciutat estava dividit en dues parts: el cementiri (1) i el cementiri (2).

Quin tipus de sepulcres trobem a Ilerda?

Sepulcres de diferents tipus: sarcòfags, urnes, etc.

TRIBUÏ LES PARADES DE LA COCCIUNA D'ILERDA.

TRIBUÏ LES PARADES DE LA COCCIUNA D'ILERDA. TRIBUÏ LES PARADES DE LA COCCIUNA D'ILERDA. TRIBUÏ LES PARADES DE LA COCCIUNA D'ILERDA.

TRIBUÏ LES PARADES DE LA COCCIUNA D'ILERDA. TRIBUÏ LES PARADES DE LA COCCIUNA D'ILERDA. TRIBUÏ LES PARADES DE LA COCCIUNA D'ILERDA.

QUI ERA MARCUS FABIVS PAULINUS...? L'ENIGMA D'ILERDA.

CARD O F A A M O S P E R S O
 N M P A T G E T N A S S U M O D
 C F U O T A C I R C C U R I A I
 L I E R D D A L N E M O N G O C
 Q T U E V V Y V I L L A F E I V I A
 C I R C S E M R E T T A A I T A R R I A G
 R O N A U A O N F O E E U L R E C O R D
 I A L T N T P E R I R E R T S O B R I E
 C I L I A R A D O N M U N I C I P I U M
 M A I C M E I O N S E L E R U M P N C E
 U R B A U D O R A D S R I T A M L D I I
 I C E O C N G N E M O N E A R P E I D I
 R U N E C R O P O L I S A C A T B E I G
 T O T R D I A D E C A V A L L E R I E L
 A M A C E L L U M I 3 3 M V I R A L A L

ESCRIB LES NOMS:

Mapa de la ciutat amb les paraules ocultes marcades amb punts vermells.

El fòrum a les ciutats romanes

El fòrum era el centre de la vida pública d'una ciutat i el lloc on hi havia els edificis més importants.

Relaciona el nom d'aquests edificis del fòrum amb el seu ús:

Temple	Ajuntament o govern local
Cúria	Administració justícia
Basilica	Lloc de culte
Tabernae	Memòria als ciutadans i llocs
Pedestals	Bolques i llocs
Ara	Ofrenes i sacrificis

Dal fòrum d'Ilerda només hem trobat un _____ d'estil corinti d'època augustal corresponent al temple dedicat al culte imperial i un _____ de columnes de la portada perimetral que encerclava la plaça.

Altres elements trobats d'aquest possible fòrum són els pedestals honorífics reaprofitats en la neòpolis de l'estació.

La casa romana

Quin nom rebia la casa en època romana?

Quin tipus de vivenda actual et recorda?

Un bloc de pisos
 Una casa adossada
 Un habitatge
 Una masia - villa

Mira el dibuix de la dreta i posa el número que li correspon a cada part de la casa.

Quin tipus de vivenda actual et recorda?

Quin tipus de vivenda actual et recorda?

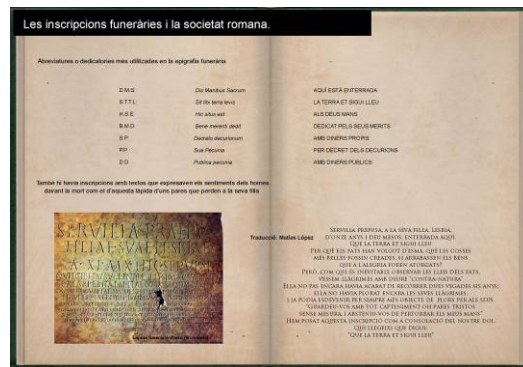
Tipus de vivenda actual et recorda?

Tipus de vivenda actual et recorda?

RELACIONA EL NÚMERO AMB EL NOM DEL LLOC O EDIFICI QUE LI CORRESPON

1	DOMUS DE L'AUDITORI
2	DOMUS AMB BANY PRIVAT (ARC DEL PONT)
3	EL FORN DE CERÀMICA DE TPMAT
4	MACELLUM
5	EL FORN DE PA
6	NECROPOLIS
7	LA MURALLA
8	EL PORT FLUVIAL
9	TERMS PÚBLIQUES
10	EDIFICI DE PAERIA
11	EL PONT DE PEDRA
12	FÒRUM
13	DOMUS AMB BANY PRIVAT (COSTAT NORD DECI MANUS)

- Les fitxes específiques de 4 ESO i Batxillerat són les següents:

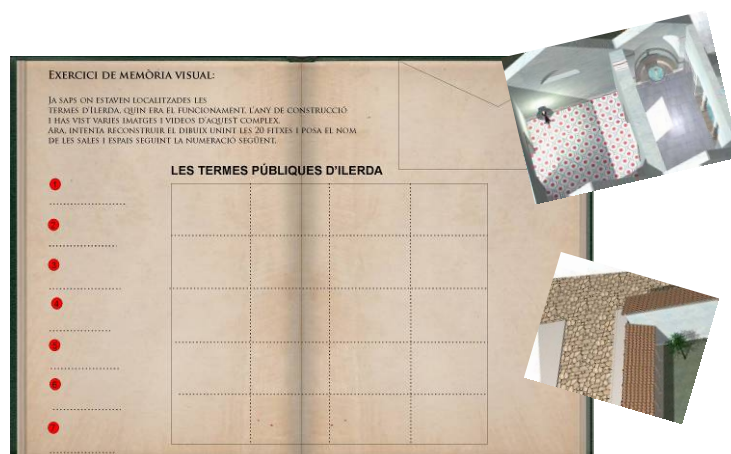

Espai 2: Visita Arxiu arqueològic

Un cop acabada la presentació i treballades les diferents fitxes del taller es realitzarà una visita a la sala d'exposicions situada en el soterrani del mateix edifici. Allí, els alumnes podran veure diferents objectes d'època romana trobats a la ciutat d'Ilerda.

També visualitzaran un audiovisual de les termes romanes d'Ilerda descobertes al carrer cardenal Remolins explicat en primera persona per una narradora de nom Atilia que va viure al segle II. La durada de la projecció és d'un cinc minuts que permet aprofundir en el coneixement d'aquests edificis tant importants per la cultura urbana romana. A més, a través dels marbres trobats i exposats que revestien les parets de tant singular edifici farem una petita reflexió sobre l'aportació dels romans a la història de l'arquitectura.

La visita a l'arxiu finalitza per a tots els grups amb la realització d'un puzzle de 20 cromos adhesius de la imatge que restitueix en 3D la volumetria de les termes romanes que han visualitzat en el audiovisual.

Espai 3: Opcional

La sortida es pot ampliar fent un recorregut urbà que permet visitar un tram de la muralla tardorepublicana d'Ilerda (Turó de la Seu Vella) i una visita a les restes de la domus romana que hi ha en el soterrani de l'Auditori municipal Enric Granados.

Per aquesta opció cal disposar de tot un matí per fer el taller (de 9-9,30 fins a les 13 hores).